

Mulgi mälumäng „TÕINE“

22.01.14 Viiratsi kool

1. PAISTU KIHELKOND (A. Pai)

Paistu Püha Neitsi Maarja kiriku torni emapuud, mille kõdunemise tõttu kirikutornis asuv 30-kilone kukk oli hakanud viltu vajuma, remonditi 1996.a. Kirikutorni 130-aastase keskpuu ehk emapuu kaks kolmandikku restaureeriti, kuid ülemise kolmandiku jaoks toodi kohalikust metsast puu. Mis puuliik see oli?

Vastus: Paistu kiriku emapuu ülemine kolmandik on tehtud kuusepuust.

<http://www.postimees.ee/2491753/remonditava-paistu-kiriku-tornikukk-kais-maa-peal-konvoi-kaest-pogenenud-vangid-seni-tabamata-nejd-koiki-on-karistatud-peksmiste-ja-roovimiste-est-vang-loi-politseiniku-pikali-koik-on-varem-vangis-olnud-kuritegu-vangikongis-karistus-jai-muutmata-p>

2. MULGI KEEL (A. Laande)

Lapp om eesti keelen rõõvatükk puhastemises, aga mis om mulgi keelen lapi või lappi?

Vastus: labidas.

3. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on pildil?

Vastus: Martin Klein (1886–1947), maadleja, esimene eestlane, kes võitis 1912. A Stockholmi olümpiamängudel klassikalise maadluse keskkaalus hõbemedali. On sündinud Kitsi-Kleini talus, maetud Tarvastu kalmistule. (allikas: „Mulgimaa turism“)

4. SPORT (A. Ütsik)

Endise Viiratsi Valla üks pikaajalisemaid spordivõistlusi on „Kolme tamme jooks“. Mitu korda on see võistlus toimunud?

Vastus: 23 korda

5. MULGIMAA AJALUGU ja ARHITEKTUUR (P. Mänd)

Millist raudteelõiku nimetati Mulgi Raudteeks ja mis aastatel see eksisteeris?

Vastus: Viljandi – Mõisaküla raudteelõik, eksisteeris 1897–1973.

Kauaaegne vedurijuht Ruppert Kaik:

Vahel juhtus, et sõitsime kaubarongiga Pärnusse ja sealt siis Mõisaküla–Viljandi kaudu ringiga Tallinnasse tagasi. Vana Kotov (Balti Raudtee Eesti Raudteekonna ülem 60-ndatel aastatel) tuli ühtelugu Abjast peale, kupatas abi tagumisse kabiini ja istus ise abi kohale. See teelõik meeldis talle eriti, nimetas seda "estonskaja šveitsarijaks" (Eesti Šveitsiks). Ilusad kohad ju seal Abja–Halliste vahel, siis jälle Kaarlist allatulek Öisu järve äärde ja sealt uuesti üles Loodisse, Sinialliku kant jne. Sõitis kuni Võhmani, siis ütles "nu, teper vsjoo" (noh, aitab küll) ja läks maha.

(Allikas: <http://www.mulgirailway.com/lisalehed/Intervjuud/RKaik.html>)

6. MUUSIKA (A.Ütsik)

Üks vendadest on sündinud 20.04 1958.a. Tema kohta võib öelda: flötist, plokkflöödimängija, kammermuusik, pedagoog, kontserdikorraldaja. Ta on üks aktiivsemaid varajase muusikaga tegelejaid Eestis, spetsialiseerunud selle interpretatsiooniprobleemidele

Tema vend pakub head ja kvaliteetset meeleolukat tantsumuusikat. Seda üksi kui ka tuntud muusikutega! Ta on osalenud ansamblites Elektra, Karavan, Kollane Allveelaev G jpt. Pikemat aega tegutseb G.Otsa nimelises Muusikakoolis, pop-jazz muusika alal – ansamblimängu osakonna juhatajana. Mis on vendade-muusikute nimed?

Vastus: Neeme ja Meelis Punder

7. MULK MUJAL (E. Liiber)

Nimetage laulja (kõrghariduse omandanud Tartu Ülikooli Õigusinstituudis), kelle vanaisa Elmar sündis 30. juulil 1898. aastal Torimo talus Kaarli vallas Halliste kihelkonnas. Ta oli eesti õigusteadlane, Tartu Ülikooli tsiviilõiguse ja -protsessi professor. Professor suri 03. detsembril 1981 aastal Tartus ja on maetud Halliste kalmistule.

Vastus: Maarja-Liis Iius. Ta on ainus laulja, kes on esindanud Eestit kahel korral Eurovisiooni lauluvõistlusel. Ta oli 15-aastane, kui esitas Eurovisioonil koos Ivo Linnaga laulu „Kaelakee hääl“, mis saavutas 5. koha. Aasta hiljem esitas ta Eurovisioonil loo „Keelatud maa“, mis pälvis 8. koha.

Allikas: EE 3. osa lk. 574.

8. LOODUS (O.Renno)

Kui raske oli pikim Viljandi järvest püütud kala?

Vastus: Teadaolevalt pikim oli 8.okt.1999 püütud haug: 122 cm, raskus 15 kg; topis Viljandi Muuseumis. (Suurim siit püütud angerjas (2013) oli 113 cm pikk ja kaalus 2,7 kg.)

9. ETTEVÕTLUS; MAJANDUS PAISTU KIHELKONNAS (A.Pai)

1928.a paigaldati Tallinn-Narva maanteel Sämi ja Padaoru vahel lähedale mälestuskivi ühele Paistu kihelkonnas Loodi vallas Evarti talus sündinud ärimehele. Tema matustel viibisid: konsulaarkorpuse, Kaubandus-tööstuskoja, Kaitseliidu, Pühavaimu koguduse, Eesti Autoklubi, autospordiseltsi Union, AS Krediit Panga, AS Näitus'e, Põhja Kinnitus-aktsiaseltsi, General Motors International AS-i, Tallinna Majaomanike Seltsi jmt ettevõtte ja organisatsioonide esindajad. kus kadunu oli tegev olnud, esindajad.

Mälestuskivisse on raiutud luuleread:

Siin hetkekski rändaja seisata

ja pilgukski paljasta pea:

Sest sinu kivi veel teadmata,

Kus lõpetada murede ea.

MILLE poolest on see väga tuntud ärimehe mälestuseks pandud kivi eriline?

Vastus: See mees oli Hans Winnal ja kivi on teadaolevalt VANIM liiklusõnnetuse ohvri mälestuskivi Eestis.

<http://www.geni.com/people/Hans-Winnal/600000008079175803>

<http://arhiiv.err.ee/vaata/ajavaod-arimehed-autokuningas-hans->

[vinnalhttp://eag.vanatehnika.ee/ewesindused.html#winnal,](http://eag.vanatehnika.ee/ewesindused.html#winnal)

10. MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

1. Mida nimetati naise aine juures ritsikuauguks?

Vastus: Ritsiku auguks nimetati kaeluse lõpuotsa tehtud niidist nupukest, et ava edasi ei rebeneks.

11. VARIA (O.Renno)

Mis on põhiline vahe konjaki (ka brändi) ja viski tootmises? –

Konjakit destilleeritakse viinamarjaveinist, viskit odra või muu teravilja kääritamismeskest. Nii et esimene on veinidestillaat, teine (piltlikult) õlledestillaat!

12. VANAD ESEMED JA ASJAD (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse seda metallist eset, mis ringleb teie laudadel?

Vastus: Kupumasin (aadrilaskmise masin).

Allikas: IDLA ANTIK ; e – kultuuripärand.

13. PAISTU KIHELKOND (A.Pai)

Esimene, 1632.a Paistu kirikus ametisse valitud õpetaja oli soomlane Martin Staelius (Stallius). Tal tekkisid arusaamatused ja lahkkelid nii talupoegade kui ka ametivõimudega, mille tulemusena määrati talle 30 taalrit trahvi ja ta viidi 14 nädalaks Karksisse aresti. Milles seda kirikuõpetajat süüdistati ja süüdistusest tulenevalt karistati? Nimeta vähemalt 2 põhjust.

Vastus: Nõidumises, sala-õllekoja omamises, talupoeg Tokerpilli surnukspeksmises nõidumise eesmärgil, Holstre kupja laulatamises ilma kantslist maha kuulutamata.

http://entsyklopeedia.ee/artikkel/paistu_p%C3%BCha_neitsi_maarja_kirik

Raamat "Paistu kihelkond", Tiiu Luik

14. MULGI KEEL (A. Laande)

Tõlgi lause: Mis juuk sii juubnes tege?

Täpne tõlge 2 punkti, ühe veaga 1 punkt.

Vastus: Mis jook see joobnuks teeb?

15. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on fotol

(ees- ja perekonnanimi)?

Vastus: Johannes Vares (Barbarus). Sündis 1890 Heimtali vallas Paistu kihelkonnas, suri 1946 Tallinnas. Eesti sõjaväe kapten, arst, kirjanik ja poliitik. (Allikas: „Mulgimaa turism“).

15. SPORT (A.Ütsik)

Erinevate spordialade hulgas on Viiratsi kandis võimalik tegeleda ka ratsaspordiga. Meie tuntuim hobune on olnud kindlasti Oliver Kruuda hobune Palladium, kes Gunnar Klettenbergiga on ilma teinud ratsaspordis kaugemalgi. Palladiumi auks korraldatakse igal aastal ratsutamisevõistlus „Palladium cup”. Aga heas kirjas on ka hobused: Topaas, Epicuros, Opella, Tropic, Picasso, Mombol ja Veega. Millega on need hobused kuulsust kogunud?

Vastus: Kõik loetletud hobused on kuulsa Palladiumi tuntumad järeltulijad

17. Mulgimaa ajalugu ja arhitektuur (P.Mänd)

Mis objekt on fotol ja kus oli selle algne asukoht?

Vastus: Viljandi rippild, paigaldati 1931. a Viljandi lossimägedesse. Algne asukoht Tarvastu, kuhu see paigaldati 1879. a hõlpsamaks pääsemiseks mõisasüdamest matusekabelini.

(Allikas: „Mulgimaa turism“).

18. MUUSIKA (A. Ütsik)

Hedi-Kai Pai on rajanud Viiratsi valda oma kodu. Muusikud tunnevad teda kui head muusikapedagoogi, kohtunikku ja Eesti ühe tugevaima laulustuudio omanikuna. Mis on tema laulustuudio nimi?

Vastus: **Viva la Musica**

19. MULK MUJAL (E. Liiber)

Elu on poliitika. Seda võis täiel määral väita Helme vallas Vansa talus 14.02. 1910. aastal sündinud eesti poliitik ja ühiskonnategelane. Ta oli kindral Laidoneri 1934. aasta riigivanemaks valimise üks juhte. Eesti Kodanike Liidu aseesimees. Eesti Maaliidu auesimees. 9. jaanuaril 1935. a. kutsus ta Johan Laidonerile saadetud kirjaga kukutama riigivanem Konstantin Pätsi ja lubas et Laidoner saab viimase asemel Eesti presidendiks. Asja pidi korraldama „talupoeglik võitlusorganisatsioon“ Eesti Küttide Leegion. Selle eest karistati teda kümnepäevase arestiga. Ta oli professor Uluotsa õpilane ning sakalanusena kolonel Toomepuu mõttekaaslane ning on välja andnud mälestusteraamatu „Kord olin ma röövlite pealik“

Kuidas on selle meie hulgast 14. detsembril 1994. aastal lahkunud poliitiku nimi?

Vastus: **Ernst Kirs**

Allikas: Kirjutamata memuaare 19.05 1993. aasta.

20. LOODUS (O. Renno)

Viljandi järve pindala ja suurim sügavus? (Veaga kuni 3%)

Vastus: Pindala 155 (EE12)–158 ha (Vikipeedia); lubatud vea piirid: 151,3–162,75 ha; sügavus 11 m (EE12): 10,6–11,4 m..

21. ETTEVÕTLUS; MAJANDUS PAISTU KIHSELKONNAST (A. Pai)

Millise ettevõtte kauba nimistust leiame sellised nimed: Antropoff, Milord, Privileeg, Panso, Plutoonium, Espresso, Armani, Piaf, Montana, Plaatina. Lisaks kaubandus- ja aretustegevusele korraldavad nad huvilistele ekskursioone nii mõisas kui ka ettevõttes.

Vastus: OÜ Heimtali Hobusekasvandus.

http://www.hobusekasvandus.ee/est/teen_rats.htm, FB Heimtali Hobusekasvandus

Heimtalis on hobuseid aretatud aastast 1985. Hetkel on Heimtali Hobusekasvanduse tallides umbes 100 hobust. Nad on Eesti suurimad trakeeni tõugu sporthobuste aretajad ja kasvatajad. Igapäevaselt . Ekskursioone korraldatakse hobusekasvandusse, Heimtali mõisa ja viinakööki. Igapäevategevuseks on ratsatundide ja hüppetreeningute korraldamine.

22. MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Mis on *pussak*, *pussakas*?

Vastus. *Meeste vöö*

23. VARIA (O. Renno)

Veel 80 aasta eest arvestasid talumehed hobuste turjakõrgust arssinates ja verssokites. Ratsahobuse soosituim kõrgus on 2 arssinat ja 4 verssokit – millega see võrdub meetermõõdustikus.

Vastus: ~160 cm (2 x 71,12 + 4 x 4,445 cm).

24. VANAD ESEMED, ASJAD: (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse seda puidust vanaaegset vigurit (eset)?

Vastus: Puidust käsipuurmasin.

Allikas: muuseum.